

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนนายร้อย จปร. เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งของรัฐที่มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรตามสายวิชาชีพเฉพาะ ดังนั้น ภารกิจของโรงเรียนนายร้อย จปร. จึงหมายถึงการผลิตนายทหารหลักให้แก่กองทัพก ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย จปร. ได้กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการผลิตนายทหารใหม่ที่มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติภารกิจทางคานยุทธการของทหาร ซึ่งย่อหมายความว่าระบบการศึกษาดังกล่าวได้จัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะหน้าที่ของทหารโดยตรง แต่ปัจจุบันนี้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดภารกิจของทหารขึ้นอีกประการหนึ่งคือการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ก่อนที่จะทำการศึกษาระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย จปร. ในแง่ของการผลิตนายทหารใหม่ที่มีความรู้ความสามารถในงานพัฒนาชุมชน จึงควรจะได้ศึกษาลักษณะและขอบเขตการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหารเสียก่อน งานวิจัยในบทนี้จึงจะกล่าวถึงงานพัฒนาชุมชนของทหารในหัวข้อต่อไปนี้

1. ที่มาและความหมายของงานพัฒนาชุมชนของทหาร
2. หน่วยงานของทหารที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน
3. ลักษณะงานพัฒนาชุมชนของกองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ที่มาและความหมายของงานพัฒนาชุมชนของทหาร

งานพัฒนาชุมชนของทหารนั้น เป็นงานซึ่งกล่าวได้ว่าถือกำเนิดมาจากปัญหาความมั่นคงของชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการคุกคามจากคอมมิวนิสต์ หลังจากที่รัฐบาลหลายยุคหลายสมัยได้พยายามป้องกันและปราบปรามโดยวิธียุทธวิธีทางทหารแล้วผลปรากฏว่า การป้องกันและปราบปรามด้วยคอมมิวนิสต์ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ปัจจุบันนี้รัฐบาลจึงได้หันมาใช้การพัฒนา

ชุมชนเป็นเครื่องมือหลักในการแก้ปัญหาดังกล่าว

ประเทศไทยได้ถูกภัยคอมมิวนิสต์คุกคามมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 เริ่มจาก พ.ศ. 2466 สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศจีนจำนวนหนึ่งถูกส่งตัวมาจากเมืองเซียงไฮ้ประเทศจีนเพื่อบ่อนทำลายชาวจีนส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย หลังจากนั้นก็เริ่มชวนการบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศไทยโดยการจัดตั้งสมาคมและพรรคต่าง ๆ ขึ้น และใช้สื่อโฆษณาเป็นวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาไทย ชวนการก่อกบฏดำเนินต่อเนื่องมาตลอดและเริ่มมีบทบาทมากขึ้นใน พ.ศ. 2506 โดยเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2506 ได้มีแถลงการณ์จากสถานีวิทยุกระจายเสียง "เสียงประชาชนแห่งประเทศไทย" เรียกร้องให้ประเทศสหรัฐอเมริกาถอนตัวออกจากประเทศไทยและให้รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายเป็นกลาง¹ แถลงการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวในการแทรกแซงนโยบายการเมืองของประเทศไทยอย่างชัดเจน ต่อมาใน พ.ศ. 2508 จอมพล เขมยี่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แจ้งต่อนักการทูตฝ่ายประเทศตะวันตกว่า "... สงครามปลดปล่อยชาติอาจจะเริ่มขึ้นในประเทศไทยในปลายปี 2508..."² หลังจากนั้นมาประเทศไทยจึงได้เผชิญกับภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ทุกรูปแบบตั้งแต่การปลุกระดมมวลชนก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มีการฝึกอบรมทั้งในด้านการเมืองและการทหาร รวมทั้งการดำเนินนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลด้วยการสะสมอาวุธยุทธภัณฑ์ไว้เพื่อบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศโดยกระจายไปทุก ๆ ภาคเกือบทั่วประเทศ³ ภัยคอมมิวนิสต์จึงได้กลายเป็นปัญหาที่ร้ายแรงของประเทศมาโดยตลอด

ในด้านการป้องกันและปราบปรามภัยคอมมิวนิสต์นั้น รัฐบาลไทยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 โดยได้ตรากฎหมายการป้องกันและปราบปรามภัยคอมมิวนิสต์ขึ้นแต่ก็โดยยกเลิกในเดือน

¹ พัดถ์ ศรีกิ่งจวาล, พ.อ., "ล้อมวลชนกับการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์" (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก, 2512), หน้า 9.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

³ วิเชียร ภูเจริญยศ, พ.อ., "การจัดการของกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ" (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก, 2512), หน้า 1.

ตุลาการมีตนเอง การดำเนินการทั้งระยะเป็นเวลานานจนกระทั่ง พ.ศ. 2495 สภาผู้แทนราษฎร
ไต่ถามพระราชบัญญัติ "ป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์" ในทางปฏิบัติได้มีการจับกุมผู้
กระทำผิดและพิจารณาโทษรุนแรงขึ้นประหารชีวิต รวมทั้งการเนรเทศออกจากประเทศเป็นจำนวน
มาก แต่ภัยดังกล่าวนี้ก็มีโคลนน้อยลง⁴ การที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคอมมิวนิสต์ที่รุนแรง
ยิ่งขึ้นทุกขณะนั้นน่าจะเกิดจากสาเหตุที่ว่ามาตรการในการป้องกันและปราบปรามไม่ตรงเป้าหมาย
เป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงสาเหตุนั่นเอง

ความเคลื่อนไหวของรัฐบาลไทยในการพยายามแก้ไขภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ โดยวิธี
การเข้าถึงปัญหาที่แท้จริงนั้นเริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2504 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีใน
ขณะนั้น ได้เดินทางไปตรวจราชการในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วทุกภาค จึงได้ประจักษ์ชัดถึงสภาพความ
เป็นอยู่ที่แท้จริงของประชาชนและสรุปได้ว่า การที่มาตรการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ที่ผ่านมา
ไม่ประสบผลสำเร็จนั้น เป็นเพราะสาเหตุสำคัญสองประการคือ ประการแรกงานของเจ้าหน้าที่
ส่วนราชการต่าง ๆ ไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะในท้องถิ่นทุรกันดาร ซึ่ง
เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปถึงจึงปล่อยให้ราษฎรได้รับการทอดทิ้ง ประการที่สองคือ ภาวะความ
เป็นอยู่ที่แร้นแค้นรวมทั้งสุขภาพอนามัยที่เสื่อมโทรมของประชาชน สาเหตุสองประการเป็นมูลเหตุ
ให้ประชาชนถูกลวงใจและถูกกลางสมองให้เป็นคอมมิวนิสต์ได้โดยง่าย⁵ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุด จึงได้มีบัญชาการให้ฝ่ายอำนวยการ กองบัญชาการทหารสูงสุดรับ
ภารกิจในการแก้ปัญหาไปดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม 2504⁶ และฝ่ายอำนวยการกองบัญชาการ
ทหารสูงสุดได้เสนอขอพิจารณาต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2505 โดยสรุปสาระ
สำคัญจากคำบรรยายของ พล.ท. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ดังนี้

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

⁵ ศิริ สุทธิมณฑล, พ.อ., "หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่อุดรธานี" (วิทยานิพนธ์
วิทยาลัยการทัพบก, 2510), หน้า 5.

⁶ เลิศรบ สีตบุตร, พล.ต., "บทบาทของกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัย
แห่งชาติในการต่อต้านคอมมิวนิสต์" (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก, 2511), หน้า 20.

ลักษณะการคุกคามของคอมมิวนิสต์ต่อประเทศไทยเป็นลักษณะการสงครามนอกแบบ (Unconventional Warfare)...

พื้นที่ที่คอมมิวนิสต์เลือกปฏิบัติการเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะอ่อนแอสามประการดังนี้ ประการแรก เป็นพื้นที่ที่บุคคลซึ่งประชาชนนับถือนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ ประการที่สองเป็นพื้นที่ที่ราษฎร ได้รับความทุกข์ทรมานจากชนมูลนาย ทำให้ได้รับความบั่นทอนทางจิตใจ จึงทำให้เขตของการ เชื่อถือได้จาง และประการสุดท้ายเป็นพื้นที่ทางไกลความเจริญ ประชาชนขาดการศึกษา จึงง่ายต่อการถูกชักจูง

ขอบเขตของการปฏิบัติงานที่ผ่านมามีคือ การขาดการประสานงานอย่างมีระเบียบระหว่าง เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ และความไม่เข้าใจในคอมมิวนิสต์อย่างแท้จริง⁷

เมื่อฝ่ายอำนวยการกองบัญชาการทหารสูงสุดได้สรุปปัญหาเสนอต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุด ดังกล่าวแล้ว จึงได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหานั้นสรุปได้ดังนี้

วิธีการปราบปรามคอมมิวนิสต์นั้นต้องการการรวมกำลังอย่างสูงจากองค์การต่าง ๆ ของ รัฐบาลและจำเป็นจะต้องจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาโดยตรง

แนวความคิดในการดำเนินงานควรเน้นหนักไปทางป้องกันมากกว่าการปราบปราม การป้องกัน นั้นกระทำได้โดยการประสานความสามารถของส่วนราชการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และ ลำดับความ เร่งด่วนในพื้นที่ที่ชุมชนมีความยากจนแร้นแค้น และเป็นดินทุรกันดารเป็นอันดับแรก ส่วนการปราบปรามนั้นให้ใช้กำลังทำการปราบปรามเป็นวิธีเด็ดขาดสุดท้าย โดยใช้กำลังตำรวจ กำลังหน่วยอาสาสมัครรักษาดินแดนและกำลังทหารตามลำดับ⁸

ข้อพิจารณาและแนวความคิดของฝ่ายอำนวยการกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้รับความ เห็นชอบในหลักการจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติ เห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2505 ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาข้อแก้ไขต่าง ๆ ตามรายงานผลการประชุมดังกล่าว และได้ลงมติเห็นชอบและอนุมัติให้จัดตั้งกองอำนวยการกลางรักษา ความปลอดภัยแห่งชาติขึ้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2505⁹ โดยใช้ชื่อย่อว่า กรป.กลาง จึงนับ

⁷เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์, พล.อ., "กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่ง ชาติ" กรุงเทพมหานคร : (โรงเรียนเสนาธิการทหาร, มพป.) (อัครสำเนา)

⁸เรื่องเดียวกัน.

⁹กองบัญชาการทหารสูงสุด, กระทรวงกลาโหม, "การจัดและแนวปฏิบัติการรักษา ความปลอดภัยแห่งชาติเพื่อป้องกันการดำเนินการของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย" (อัครสำเนา) หน้า 1.

ไควว่า กรป.กลาง เป็นหน่วยงานของทหารหน่วยงานแรกที่ปฏิบัติการกิจในการสนับสนุนนโยบายการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ด้วยการแก้ไขปัญหาคู่ขนาน หลังจากที่เกิดกองบัญชาการทหารสูงสุดได้ตั้ง กรป.กลางขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ.2507 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในของการเร่งรัดพัฒนาชนบทในเขตล่อแหลมต่ออันตรายจากการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขต 6 จังหวัดคือ จังหวัดเลย หนองคาย อุดรธานี สกลนคร นครพนม และอุบลราชธานี กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยโดยความร่วมมือจากกองกิจการชนบทพหุข้อม (Office of Rural Affairs) จึงได้ร่วมกันจัดตั้งโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทขึ้น (Accelerated Rural Development)¹⁰ หน่วยงาน กรป.กลาง และโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทจึงได้ปฏิบัติงานในลักษณะประสานงานกันมาตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

อย่างไรก็ตาม งานของ กรป.กลาง และโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทมีลักษณะเป็นการที่รัฐบาลหยิบยื่นความช่วยเหลือให้แก่ประชาชนโดยที่ประชาชนมิได้เป็นผู้ร้องขอหรือต้องการความช่วยเหลือตามหลักการพัฒนาชุมชนสมัยปัจจุบัน ซึ่งเน้นในเรื่องความคิดริเริ่มจากประชาชน งานจึงมิได้แก้ไข้ปัญหาในลักษณะของการพัฒนาชุมชนซึ่งจำเป็นต้องใช้การจัดระเบียบชุมชน (Community Organization) เพื่อผลการพัฒนาที่ต่อเนื่องและถาวร โดยที่ประชาชนสามารถยื่นหยัดช่วยตนเองได้เมื่อหน่วยงานของรัฐบาลปล่อยมือจากความช่วยเหลือ

เมื่อรัฐบาลและทหารมีความเคลื่อนไหวในนโยบายการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ดังกล่าว ทางฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจึงได้เปิดการต่อสู้ด้วยอาวุธขึ้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2508 ที่บ้านนาบัว อ.เรณูนคร จ.สกลนคร (ปัจจุบันขึ้นกับ จ.มุกดาหาร) ซึ่งเรียกกันว่า "วันเสียงปืนแตก"¹¹ หลังจากนั้นเป็นต้นมาประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะการต่อสู้ที่รุนแรงด้วยอาวุธตลอดมา รัฐบาลต้องใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและสินเปลือง

¹⁰ ชำนาญ ยุวบูรณ์, การเร่งรัดพัฒนาชนบท, ที่ระลึกคล้ายวันสถาปนากระทรวงมหาดไทย 1 เมษายน 2508 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาดไทย, 2508) หน้า 320.

¹¹ กองอำนาจการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์, การก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์ประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2515), หน้า 3.

ทรัพยากรของชาติโดยไม่เกิดประโยชน์ในแง่ของการพัฒนาประเทศขึ้นมาเลย อีกทั้งยังเป็นการขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวการพัฒนาเศรษฐกิจตามเป้าหมายอีกด้วย เหตุการณ์การสู้รบระหว่าง พ.ศ.2511 ถึง พ.ศ.2514 มีความรุนแรงและเพิ่มความตึงเครียดข้อมูลจากกองอำนาจการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ดังนี้

พ.ศ.2511	จำนวนเหตุการณ์/ครั้ง	1,076
พ.ศ.2512	" "	1,045
พ.ศ.2513	" "	1,045
รวมจาก พ.ศ.2511 - 2514	" "	4,613 ¹²

การที่สถานการณ์การสู้รบรุนแรงขึ้นทุกขณะตึงเครียดที่ยกมาทำให้รัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายทหารตระหนักว่าการดำเนินยุทธวิธีการแย่งประชาชนด้วยการพัฒนาวัตถุตามโครงการของ กรป. กลาง เพียงประการเดียวนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ทหารจำเป็นต้องนำงานกิจการพลเรือนมาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา งานกิจการพลเรือนนั้นมีใช้งานใหม่แต่เป็นการปฏิบัติงานด้านหนึ่งของทหารซึ่งเดิมกองทัพภกใช้คำว่า "กิจการพลเรือนและการปกครองโดยฝ่ายทหาร" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Civic Affair And Military Government ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกาได้พิจารณาในแง่ความไม่เหมาะสมทางจิตวิทยาจึงได้ตัดคำว่า การปกครองโดยฝ่ายทหาร (Military Government) ออกเสีย คงเหลือแต่คำว่ากิจการพลเรือน (Civic Affairs) แต่เพียงอย่างเดียว¹³ และคณะเสนาธิการทหารสหรัฐได้ให้คำจำกัดความของคำว่า กิจการพลเรือนไว้ดังนี้

งานกิจการพลเรือนหมายถึง การใช้กำลังทหารท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชนบท เช่น โครงการโหลการศึกษา การฝึกอบรม การคมนาคม การสาธารณสุข นอกจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแล้ว โครงการดังกล่าวยังช่วยทหารเป็น

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

¹³ บุญเชิด วงศ์ไศลย์, พ.อ., "การตั้งหน่วยกิจการพลเรือนสนับสนุนหน่วยทหารทางยุทธวิธีในกองทัพไทย" (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก, 2523) หน้า 7.

มิตรกับประชาชน¹⁴

ส่วนงานกิจการพลเรือนของกองทัพกไทยนั้น จากคำสั่งกองทัพกเรื่องหลักนิยมกิจการพลเรือน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กิจการพลเรือนหมายถึง การดำเนินงานของทหารในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา, มุ่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน, ประชาชนให้การสนับสนุนกิจการทหาร เพื่อให้สามารถเผชิญต่อภาวะสงครามหรือเหตุการณ์ในภาวะไม่ปกติ อันเนื่องมาจากภัยคุกคามจากการกระทำของคอมมิวนิสต์ จากการคุกคามของสาธารณภัย ภัยคุกคามจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ-กิจไคทันทวงทีและมีประสิทธิภาพ...¹⁵

จากความหมายดังกล่าว กรมกิจการพลเรือนทหารบกได้สรุปความหมายของคำว่ากิจการพลเรือนให้เข้าใจง่ายขึ้นดังนี้คือ

คำว่ากิจการพลเรือน หมายถึง เรื่องของพลเรือน แต่ดำเนินการโดยทหาร เป็นเรื่องซึ่งดำเนินการแล้วเกิดความมั่นคงต่อประเทศชาติและสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร... การปฏิบัติงานกิจการพลเรือน ทหารจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน และข้าราชการพลเรือนด้วย...¹⁶

กองทัพกได้หันไปปฏิบัติงานกิจการพลเรือนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามภัยคอมมิวนิสต์อย่างจริงจังใน พ.ศ. 2515 โดยได้ออกคำสั่งกองทัพกที่ 240/2515 เรื่องหลักนิยมของกิจการพลเรือนและการปกครองโดยฝ่ายทหาร พ.ศ. 2515 เพื่อกำหนดบทบาทที่และขอบเขตการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนไว้เป็นระเบียบปฏิบัติที่แน่นอน (ขอบเขตการปฏิบัติงานกิจการพลเรือน

¹⁴ จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, พ.ท., "ทหารกับการพัฒนาประเทศ" วารสารสังคมศาสตร์ 15 (เมษายน - มิถุนายน 2521) : 163 .

¹⁵ กองทัพก, "คำสั่งกองทัพกที่ 19/2527 เรื่องหลักนิยมกิจการพลเรือน พ.ศ. 2525". (อัครสำเนา)

¹⁶ กิจการพลเรือน, กรม, แนวทางการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพก, (กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการพลเรือนกองทัพก, 2527), หน้า 5.

จะกล่าวไว้ในหัวข้อ หน่วยงานของทหารที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน) การนำ งานกิจการพลเรือนมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ แสดงให้เห็นว่ากองทัพบกได้ตระหนักแน่ชัดแล้วว่าภัยคอมมิวนิสต์นั้น เกิดจากการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้นำปัญหาและจุดอ่อนในสภาพการเมือง สังคมและเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศมาเป็นเงื่อนไขในการก่อความไม่สงบ ดังนั้นทหารจึงจำเป็นต้องมีส่วนช่วยเข้าไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย หลังจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 จึงได้ระบุถึงภาระหน้าที่การใช้จ่ายกำลังทหารของรัฐไว้อีกประการหนึ่งว่า "กำลังทหารพึงใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ"¹⁷ แต่การพัฒนาประเทศในระบบการทำงานของทหารนั้นเป็นงานส่วนหนึ่งของกิจการพลเรือนในส่วนของการช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติงานดังกล่าวนี้ปฏิบัติในลักษณะของการสังคมสงเคราะห์ ดังนั้นเพื่อเปลี่ยนลักษณะงานช่วยเหลือประชาชนจากการสังคมสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 และให้ถูกหลักการพัฒนาชุมชนกองทัพบกจึงได้ออกคำสั่งกองทัพบกที่ 298/2519 เรื่องนโยบายการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งสรุปหลักการดำเนินงานได้ดังนี้

4.1 การช่วยเหลือประชาชน การมุ่งเน้นไปในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันแก้ไข ปัญหาของตัวเอง โดยอาศัยแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติกฎหมายอาสาพัฒนา พ.ศ. 2518 เป็นหลัก การใช้จ่ายกำลังทหารและการใช้เครื่องมือทุนแรงของทหารตลอดจนงบประมาณเป็นเพียง เพื่อเสริมหรือผลักดันให้ประชาชนรวมตัวกันแก้ไขปัญหาของตนเองในขั้นต้น

4.2 การช่วยเหลือประชาชนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของประชาชน... งบประมาณให้ต่อหลักประหยัคและโคผลคุมคา

4.6 ก่อนทำการช่วยเหลือประชาชนหากทำได้ควรได้มีการประสานกับส่วนราชการอื่น ๆ ในพื้นที่เสียก่อนเพื่อป้องกันการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน¹⁸

¹⁷ จีรี มีสุข, คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2521), หน้า 27.

¹⁸ กองทัพบก, "คำสั่งกองทัพบกที่ 19/2527 เรื่องนโยบายการช่วยเหลือประชาชน", (อัคราเนา)

จึงเห็นได้ว่าการกำหนดหลักการดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนของกองทัพบกดังกล่าว โดยยึดหลักการพัฒนาชุมชนนั่นเอง ทั้งที่เสด็จร เตืองอราม ได้สรุปสาระสำคัญของการพัฒนาชุมชนจากคำจำกัดความขององค์การสหประชาชาติว่ามีอยู่ 2 ประการดังนี้

1. ความร่วมมือของประชาชนด้วยศรัทธาที่จะสร้างระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น โดยอาศัยความคิดริเริ่มของตนเองเป็นสำคัญ
2. การกำหนดใหม่หน่วยงานของรัฐบาลเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านเทคนิคและวิชาการ เพื่อช่วยให้ความคิดริเริ่มช่วยตนเองและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ¹⁹

การออกคำสั่งกองทัพบกที่ 298/2519 เรื่องนโยบายการช่วยเหลือประชาชน แสดงให้เห็นแนวโน้มในนโยบายการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนของทหารที่พยายามจะนำหลักและวิธีการพัฒนาชุมชนที่ถูกตองมาเป็นแนวทาง หลังจากนั้นมาหน่วยงานหลายระดับของกองทัพบกตั้งแต่ระดับกองทัพภาค ลงมาถึงระดับกองพัน ก็มีความตื่นตัวในการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนที่เน้นไปในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนชนบท

การใช้งานกิจการพลเรือนโดยการพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำสงครามแย่งประชาชน นั้นหมายความว่ารัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์จากการใช้ยุทธวิธีทางทหารมาใช้การเมืองนำการทหารแทน ซึ่งนโยบายดังกล่าวนี้รัฐบาลได้ประกาศเป็นทางการอย่างชัดเจนด้วยคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 ความหมายของมาตรการทางการทหารและมาตรการทางการเมืองนั้น พล.ต.ประยุทธ์ รอดโพธิ์ทอง ได้สรุปไว้ดังนี้

มาตรการทางทหารหมายถึง การปฏิบัติการทางทหารอย่างรวดเร็ว รุนแรงและเด็ดขาดต่อ กองกำลังติดอาวุธของชาติที่ไ้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นทหมายที่คุมคาม และจะต้องติดตามทวงถามอย่างตอเนื่องตามลำดับความสำคัญของทหมายด้วยเวลาอันจำกัดเพื่อขจัดสงครามที่ยืดเยื้อให้จบสิ้นลง²⁰

¹⁹เสด็จร เตืองอราม, ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2518), หน้า 70 .

²⁰ประยุทธ์ รอดโพธิ์ทอง, พล.ต., "สรุปคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523", (พิมพ์ที่), หน้า 2 .

ส่วนมาตรการทางการเมืองนั้น พล.ต.ประยุทธ์ รอดโพธิ์ทอง ไค่สรูปไว้ดังนี้

มาตรการทางการเมืองหมายถึง การทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ อันได้แก่ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นิสิต นักศึกษา กรรมกร ชาวยุโรป ชาวนา เกิดความเข้าใจ ปลอดภัย และอยู่ดีมีสุข เข้าใจ คือ การทำให้กลุ่มคนดังกล่าวเกิดความเข้าใจ สัมผัสสมานสามัคคี ไม่แบ่งแยกชั้นเป็นนายทุน ชุนตึก ตักคินา กรรมอาชีพ เข้าใจในหน้าที่ของพลเมืองดี ยึดมั่น ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเข้าใจในอันตราย จากผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ ปลอดภัย คือ การทำให้กลุ่มคนดังกล่าวเกิดความปลอดภัยทั้ง ชีวิตและทรัพย์สินจากโจรผู้ร้าย และภัยจากการคุกคามของผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยทุกคน จะต้องร่วมมือกันไม่เป็นที่งั้นงอม ช่วยกันทำลายล้างอำนาจเผด็จการและอิทธิพลในท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ อยู่ดีมีสุข คือ การทำให้ประชาชนที่ยังมีความยากจนอยู่อีกเป็นจำนวนมากได้อยู่ที่ กินดี มีความสุขพอสมควรตามความเหมาะสม²¹

หลังจากคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ประกาศเป็นนโยบายในการปฏิบัติงานของหน่วยทหารออกมาทุกหน่วยงานจึงได้ยึดแนวทางการเมืองนำหน้าการทหารเป็นหลักปฏิบัติงาน ซึ่งผลก็ปรากฏว่าปัจจุบันนี้รัฐบาลสามารถยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้อย่างเด็ดขาด ดังที่ พล.ท.ชวลิต ยงใจยุทธ รองเสนาธิการทหารบก ไค่กล่าวว่

สถานการณ์ต่อสู้ในสภาพปัจจุบันพอจะกล่าวได้ว่า พทท.ฝ่ายแพทงยุทธวิธีในสงครามประชาชน และอยู่ในสภาพที่จะหายเหวไต่ในทางยุทธศาสตร์ในอนาคต แต่ก็ยังมีเงื่อนไซทางยุทธศาสตร์เพียงพอที่จะกลับเป็นฝ่ายรุกใตุดูมทางยุทธศาสตร์ได้อีกเช่นกัน... ดังนั้นงานพัฒนาท้องถิ่นต่าง ๆ ที่กระทำอยู่จะต้องขยายให้กว้างขวาง เพราะการุพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ก็คือ การรุกทางยุทธศาสตร์ทางการเมืองขึ้นต่อไป... จึงเห็นได้ว่า ภายหลังยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธ งานของ กอ.รมน. จะเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมหลายเท่า...²²

จากข้อความดังกล่าวจึงมีความหมายว่าปัจจุบันรัฐบาลสามารถยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้สำเร็จ แต่ความสำเร็จดังกล่าวเป็นเพียงขั้นแรก การที่จะเอาชนะให้เด็ดขาด จะต้องดำเนินการต่อไปด้วยการรุกทางเมือง ซึ่งก็หมายถึงงานพัฒนาประเทศนั่นเอง

²¹ เรื่องเดียวกัน.

²² ชวลิต ยงใจยุทธ, พล.ท., แนวทางในการวางแผนการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์, (กรุงเทพมหานคร : กองทัพบก, 2526), หน้า 46.

หน่วยงานของทหารที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน

จากการที่ไต่ถว้กล่าวถึงที่มาและความหมายของการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหารแล้ว จะเห็นว่าหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้เพิ่มบทบาทของทหารในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนกระทั่งถึงคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 จึงทำให้หน่วยทหารทุกระดับต้องปฏิบัติตามภารกิจ ตามนโยบายการเมืองนำทหารและการทหารและใช้งานพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือเพื่อให้บริการแก่ แต่ในหัวข้อนี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะหน่วยงานของทหารที่มีภารกิจหลักในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเท่านั้น ส่วนหน่วยงานอื่นที่มีการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเป็นการกระจรวงนั้นจะไม่กล่าวถึงเพราะถือว่าหน่วย ทหารทุกหน่วยต้องปฏิบัติตามนโยบายหลักอยู่แล้ว การอธิบายถึงหน่วยงานของทหารที่ปฏิบัติงานพัฒนา ชุมชนต่อไปนี้จะจัดลำดับตามระยะเวลาของการตั้งหน่วยงานเพื่อให้สอดคล้องกับการกล่าวถึงที่มาใน หัวข้อแรก การลำดับหน่วยงานจึงจัดดังนี้

1. กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง)
2. กองกิจการพลเรือนในระดับกองทัพภาค
3. กรมกิจการพลเรือน

1. กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง)

กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) เป็นหน่วยราชการ ที่พิเศษที่จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2505²³ โดยขึ้นตรงต่อกองบัญชา การทหารสูงสุด (ที่มาของการจัดตั้งหน่วยไต่ถว้กล่าวไว้ในหัวข้อที่มาและความหมายของการพัฒนา ชุมชนของทหาร) การจัดตั้งกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติขึ้นนี้ก็ด้วยความมุ่ง หมายที่จะให้เป็นส่วนอำนวยการในการต่อต้านการดำเนินกิจการของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย มี นโยบายและแนวทางที่จะใช้มาตรการเน้นหนักไปในทางป้องกันยิ่งกว่าการปราบปรามโดยใช้ขีดความ สามารถของส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งทหารและพลเรือนมาดำเนินการร่วมกันเพื่อให้มีเอกภาพและ

²³ กลาโหม, กระทรวง, "การตั้งกองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ที่ บก.ส.บ. 1008/2505 ลง 6 มิถุนายน 2505", (พิมพ์ตัด) หน้า 2.

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติการให้มากที่สุดด้วยการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเกษตรกรรมที่เร่งด่วน
ทางไกลตามบริเวณชายแดนและบริเวณที่มีการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ เพื่อเอาชนะจิตใจของ
ประชาชน สร้างความเข้าใจอันดีต่อประชาชน โดยให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความหวังใจ และ
ความหวังดีของรัฐบาลแล้วกลับมายึดมั่นต่อระบอบประชาธิปไตยและให้การสนับสนุนรัฐบาล²⁴

ภารกิจทั่วไปของกองอำนาจการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติมีดังนี้

1. ป้องกันการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์มิให้เข้ามาในประเทศไทยและกวดขันการควบคุม
การขนานูเขาออกของประชาชนผู้ฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์
2. ป้องกันการบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์
3. ป้องกันและปราบปรามการรบกวนของโจรของคอมมิวนิสต์
4. ตลอดจนการดำเนินการสงครามจิตวิทยาของคอมมิวนิสต์²⁵

จึงเห็นได้ว่าภารกิจของ กองอำนาจการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาตินั้นก็คือ การแก้ปัญหาการคุกคาม
จากภัยคอมมิวนิสต์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยวิธีการป้องกัน ซึ่งการดำเนินการในการป้องกันนั้น กองอำนาจ
การกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติได้จัดทำโครงการต่าง ๆ ขึ้นโดยแยกเป็น 2 ประเภทคือ
โครงการในส่วนที่กองอำนาจการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติดำเนินการเอง และโครงการที่เสนอ
ให้ส่วนราชการอื่นรับไปดำเนินการ

โครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ส่วนราชการอื่นทำนั้นจะเสนอผ่านทางนายกรัฐมนตรี หรือ
ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยกองอำนาจการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติจะให้ช่วยเหลือ
ที่จำเป็น เช่น โครงการปรับปรุงคมนาคม โครงการจัดหาน้ำกินน้ำใช้และน้ำเพื่อการเกษตร
 เป็นต้น

ศูนย์วิทยุทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ นิตยสาร โกลบอลทูเดย์, พ.อ., "การช่วยเหลืองานด้านพัฒนาประเทศของหน่วย
ทหาร" (วิทยานันท์ วิทยาลัยการทัพบก, 2525), หน้า 62.

²⁵ กลาโหม, กระทรวง, "การตั้งกองอำนาจการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ที่
บก.ส.บ. 1008/2505 ลง 6 มิถุนายน 2505", (พิมพ์ดีด) หน้า 2.

ส่วนโครงการที่กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติจัดทำขึ้นและดำเนินการ
เองนั้น จะดำเนินการอยู่ในเขตปฏิบัติการของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ
ไทย โครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมี 10 โครงการคือ

1. โครงการพัฒนาท้องถิ่นทุรกันดาร ไทแก
  - 1.1 โครงการหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ (นพค.)
  - 1.2 โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
2. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ
3. โครงการพัฒนาสังคม
4. โครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคม
5. โครงการส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์
6. โครงการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์
7. โครงการขยายผลผลิต ปุ๋ยคอก
8. โครงการวิทยุกระจายเสียง
9. โครงการบริหารงานและการสนับสนุน
10. โครงการพิเศษ²⁶

จากการศึกษาโครงการทั้ง 10 โครงการ ได้พบว่าการปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นลักษณะการ
ช่วยเหลือประชาชนแบบเร่งรัดเพื่อให้เห็นผลปรากฏในระยะสั้น โครงการที่ใช้หลักการพัฒนาชุมชนมี
เพียงโครงการเดียวคือ โครงการหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติงานในโครงการพัฒนา
ท้องถิ่นทุรกันดารโดยตรง หน่วยงานนี้จะจัดส่งเจ้าหน้าที่ทุกสายงานเข้าไปคลุกคลีอยู่กับราษฎรตลอด
เวลาเพื่อปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน โดยใกล้ชิดเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้น
โดยยึดหลักการ แนะนำ ชักจูง ยั่วยุ ให้ราษฎรเกิดความกระตือรือร้นที่จะช่วยตัวเองให้มากที่สุด
โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้มากที่สุด²⁷ การปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการ
เคลื่อนที่นี้หวังผล 2 ประการดังนี้

²⁶ นพธี โภศลยุทธสาร, พ.อ., "การช่วยเหลืองานด้านพัฒนาประเทศของหน่วย
ทหาร", หน้า 63.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 69.

1. การพัฒนาทางวัตถุ คือการผลทั้งทางค้ำประชากรแต่ละคนให้ไ้พบวิธีการที่จะไ้มาซึ่งปัจจัย 4 และสามารถช่วยตัวเองในการค้ำเนินชีวิตไ้โดยไ้มีความสุขตามฐานะ และผลที่ตองการทางค้ำส่วนรวมไ้เป็นส่วนรวมที่มีสภาพแวดล้อมและการบริการชุมชนที่ดี
2. การพัฒนาทางค้ำจิตใจ ซึ่งหวังผลไ้ราษฎรมีจิตใจเป็นสุข รุมเย็นเบิกบาน มีขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพ มีความสนิ่สนุ่และคุ้นเคยกับเจาพนาที่ฝ่ายปกครอง และมีความเข้าใจในความปรารณาคิ่และความเป็นหวงของรัฐบาลและไ้ให้การสนิ่สนุนรัฐบาลในที่สุด²⁸

อย่างไรก็ตาม แม้วาโครงการดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์และหลักการตามหลักการพัฒนาชุมชน แต่โครงการของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ (นพค.) เป็นการค้ำเนินการพัฒนาเฉพาะโครงการระยะสั้นเท่านั้น เป็นโครงการในลักษณะของการบุกเบิกไ้ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงมาค้ำเนินโครงการในระยะยาวต่อไป ดังนั้นในการลงมือปฏิบัติงานจึงมักจะเร่งรัด ซึ่งหมายความว่า จะตองรวบรัดขั้นตอนการปฏิบัติงานลงบ้าง การค้ำเนินงานจึงไม่อาจจะปฏิบัติตามขบวนการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงไ้ ขอนาสังเกตประการหนึ่งของกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ก็คือ ความเป็นไปไ้ที่จะปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท หรือกรมการพัฒนาชุมชน เป็นต้น ดังนั้นเพื่อป้องกันการค้ำเนินซ้ำซ้อนกับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จึงจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นอย่างใกล้ชิด และมีการวางแผนหรือโครงการร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

2. กองกิจการพลเรือนในระดับกองทัพบก

ในอภิศที่ผ่านมา กองทัพบกไทยยังไม่เคยมีการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการกิจการพลเรือนขึ้นในกองทัพบกเลย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2508 กองทัพบกไทยจึงมองเห็นความจำเป็นที่จะตองมีหน่วยกิจการพลเรือนเพื่อปฏิบัติงานทางค้ำนกิจการพลเรือนโดยเฉพาะ เพื่อจะได้ลงงานทางฝ่ายยุทธการลงเพราะเดิมงานทางค้ำนกิจการพลเรือนนี้ฝ่ายยุทธการเป็นฝ่ายค้ำเนินงานทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้กองทัพบกจึงเห็นความจำเป็นที่จะตองมีหน่วยรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการพลเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการ

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

ปราบปรามภัยจากการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์²⁹ การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบงานกิจการพลเรือนของกองทัพบกเริ่มขึ้นพร้อมกับการจัดตั้งกรมกำลังสำรองทหารบกเมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2513 โดยจัดตั้งเป็นกองกิจการพลเรือนขึ้นตรงต่อกรมการกำลังสำรองทหารบก³⁰ การจัดตั้งกองกิจการพลเรือนขึ้นในกรมการกำลังสำรองทหารบกนั้นเป็นเพราะกรมการกำลังสำรองทหารบกมีภารกิจอันเกี่ยวเนื่องกับประชาชนในตำแหน่งงานสี่สี่คนเอง

ส่วนการจัดกองกิจการพลเรือนในระดับกองทัพนาคต่าง ๆ นั้น แต่เดิมเป็นเพียงการจัดฝ่ายอำนวยการฝ่ายกิจการพลเรือนขึ้นในหน่วยที่ปฏิบัติงานทางยุทธวิธีหลังจากที่กองทัพบกได้กำหนดหลักนิยามกิจการพลเรือนและการปกครอง โดยฝ่ายทหารขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2515 และหน่วยทหารต่าง ๆ ได้รับนโยบายดังกล่าวมาเป็นแนวในการปฏิบัติการแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2519 กองทัพนาคที่ 2 ได้เสนอโครงการการพัฒนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติต่อคณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โครงการดังกล่าวร่างขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรในบริเวณห้วยบางนาทราย อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์ที่ - จะชักจูงและโน้มน้าวให้ราษฎรในบริเวณดังกล่าวมิให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ออกการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยประสานการปฏิบัติการทางทหาร การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ควบคู่กันไปในลักษณะแผนรวมและผนึกกำลังเข้าด้วยกัน³¹ คณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติได้พิจารณารายละเอียดแล้วจึงมีความเห็นให้สนับสนุนโครงการดังกล่าวตามที่กองทัพนาคที่ 2 เสนอมา พร้อมกันนี้ได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่าปัญหาที่กองทัพนาคที่ 2 ประสบอยู่นั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกภาคทั่วประเทศ และเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน เพื่อป้องกันและปิดล้อมการขยายตัวของฝ่ายตรงข้าม จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งในแต่ละกองทัพนาค

²⁹ เจริญ ภิษรบรรจง, พล.ต., "เรื่องกิจการพลเรือน", (พิมพ์ที่ด), หน้า 6.

³⁰ วิจิตร นิลจุลกะ, พ.อ., "ภารกิจและการจัด กสร.", (พิมพ์ที่ด), หน้า 1.

³¹ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน, การพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองทัพนาค, (กรุงเทพมหานคร : กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ, มปป.), หน้า 1.

* งานสี่สี่เป็นงานซึ่งเกี่ยวข้องกับภารกิจทหาร

เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง โดยใช้การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาคความมั่นคงของประเทศ ข้อเสนอดังกล่าว ได้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2520 และนายกรัฐมนตรีได้ ลงนามในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 33 - 36/2520 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2520 แต่งตั้ง "คณะกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองทัพบกที่ 1 กองทัพอากาศที่ 2 กองทัพภาคที่ 3 และกองทัพบกที่ 4" ขึ้น³² โดยกำหนดให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจและหน้าที่ในการประสานนโยบายการพัฒนาในระดับพื้นที่ ควบคุม และติดตามผลการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในเขตพื้นที่ของกองทัพบกนั้น ๆ ส่วนแนวทางการพิจารณากำหนดพื้นที่พัฒนาเพื่อความมั่นคงนั้นให้พิจารณาพื้นที่ที่อ่อนแอ (Sensitive Area) ต่อกันจากคอมมิวนิสต์ พื้นที่ชายแดนหรือรอยต่อระหว่างจังหวัดที่มีปัญหาเกี่ยวกับผู้อพยพหรือคอมมิวนิสต์ และปัญหาระหว่างประเทศ พื้นที่ที่คาดว่าเป็นแหล่งสะสมกำลังของฝ่ายตรงข้าม และสุดท้ายคือพื้นที่ที่กองทัพบกหรือทางจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรว่าจะต้องกำหนดเป็นพื้นที่พัฒนาเพื่อความมั่นคง³³

หลังจากคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 33 - 36/2520 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองทัพบกออกมาแล้ว กองทัพบกจึงได้ออกคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ 31/20 เรื่องแก้ตรากองทัพบก 2513 ครั้งที่ 11 ลง 1 มีนาคม 2520 กำหนดให้ มีกองกิจการพลเรือนขึ้นในแต่ละกองบัญชาการกองทัพบกแต่ละภาคขึ้น³⁴ โดยกำหนดขอบเขตการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน
2. การส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติของส่วนราชการพลเรือน
3. การสนับสนุนการปฏิบัติการทางยุทธวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันหรือลดการกีดขวางการรบและการบรรเทาความทุกข์ยากอันเกิดจากการสู้รบ
4. การสนับสนุนการป้องกันฝ่ายพลเรือน

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

³⁴ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, "หน้าที่การจักและการดำเนินงานของ สธ.5", (พิมพ์ที่คัด), หน้า 6.

5. การพัฒนาพลังประชาชน
6. การคุ้มครองและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพลเรือนในท้องถิ่น
7. การปกครองดินแดน ตามความจำเป็นของสถานการณ์³⁵

3. กรมกิจการพลเรือน

หลังจากที่กองทัพบกได้จัดตั้งกองกิจการพลเรือนในแต่ละกองทัพบก ในพ.ศ.2520 ดังกล่าวแล้ว ต่อมาในระหว่าง พ.ศ.2523 - 2524 พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ผู้บัญชาการกองทัพบกในขณะนั้นมีดำริว่า ในระดับกองทัพบกยังไม่มีกรมฝ่ายอำนวยการได้รับผิดชอบงานกิจการพลเรือนอย่างแท้จริง ทำให้ประสบกับปัญหาการประสานงาน การกำหนดนโยบาย และการควบคุมกำกับดูแลงานด้านนี้ จึงมีดำริให้จัดตั้งกรมกิจการพลเรือนและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่มที่ 98 ตอนที่ 43 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2524 จัดตั้งกรมกิจการพลเรือนโดยกำหนดให้เป็นส่วนราชการขึ้นตรงต่อกองทัพบก มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการกิจการพลเรือนและงานการเมืองในหน่วยทหารเพื่อให้การปฏิบัติงานของกองทัพบก ดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ กรมกิจการพลเรือนมีชื่อในภาษาอังกฤษว่า "Directorate of Civil Affairs" ³⁶ ภารกิจ ของกรมกิจการพลเรือนทหารบกมีดังนี้คือ

1. เสนอนโยบาย วางแผน ประสานงาน กำกับการและอำนวยการเกี่ยวกับกิจการพลเรือน ดำเนินการทางการเมืองในหน่วยทหารและปฏิบัติการจิตวิทยาทั้งปวงที่จำเป็นต่อการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร

2. เสนอนโยบาย วางแผน ประสานงาน กำกับการและอำนวยการเกี่ยวกับการฝึกและศึกษาด้านกิจการพลเรือน งานการเมืองในหน่วยทหารและการปฏิบัติการจิตวิทยา³⁷

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

³⁶ กิจการพลเรือน, กรม, แนวทางการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบก, (กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการพลเรือนกองทัพบก, 2527), หน้า 7.

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

เนื่องจากกรมกิจการพลเรือนเป็นกรมที่คั้งขึ้นใหม่ ดังนั้นผลงานของกองกิจการพลเรือนที่สังกัดกรมกิจการพลเรือนในด้านการพัฒนาชุมชนจึงยังไม่ปรากฏผลงานที่เด่นชัด แต่งานที่กรมกิจการพลเรือนเน้นมากคือ งานด้านการศึกษาซึ่งเป็นภารกิจของโรงเรียนกิจการพลเรือน ซึ่งได้เปิดหลักสูตรต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้ความรู้ทางด้านงานกิจการพลเรือนและการอบรมอุดมการณ์ทางการเมืองให้แก่ข้าราชการในสังกัดกองทัพบก

อย่างไรก็ตาม การที่กองทัพบกได้จัดตั้งหน่วยงานถึงระดับกรมขึ้นเพื่อภารกิจทางด้านกิจการพลเรือนก็แสดงให้เห็นว่านโยบายการเมืองนำการทหารเป็นนโยบายที่ได้ผล กองทัพบกจึงได้เห็นความสำคัญของงานกิจการพลเรือนและสนับสนุนจัดตั้งหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนของกองทัพบกนั้นมิได้เป็นภารกิจของหน่วยงานที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดเท่านั้น แต่ในหน่วยงานระดับอื่นก็ได้มีการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนเช่นเดียวกัน โดยเป็นภารกิจของฝ่ายเสนาธิการที่ 5 หรือฝ่ายอำนวยการที่ 5 เช่น ระดับกองพลมีฝ่ายเสนาธิการ 5 ดำเนินงานกิจการพลเรือน กองพลใดยังไม่มีการจัดฝ่ายเสนาธิการ 5 ก็ให้ฝ่ายเสนาธิการ 3 ดำเนินการแทนในระดับกรมและระดับกองพันยังไม่มีการจัดฝ่ายอำนวยการ 5 จึงให้ฝ่ายอำนวยการ 3 ดำเนินการกิจการพลเรือน ส่วนในระดับกองร้อยโดยปกติแล้วมักจะให้ รองผู้บังคับกองร้อยเป็นผู้รับผิดชอบงานกิจการพลเรือนในพื้นที่รับผิดชอบ³⁸ จึงเห็นได้ว่างานกิจการพลเรือนเป็นภารกิจด้านหนึ่งในหน่วยงานทุกระดับของกองทัพบก

ลักษณะงานพัฒนาชุมชนของกองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1

การที่ผู้วิจัยเลือกการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของกองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 มาศึกษาในงานวิจัยนี้ด้วยเหตุผลสองประการคือ ประการแรก งานพัฒนาชุมชนในกองกิจการพลเรือนของกอง

³⁸บุญเชิด วงศ์ไสลย์, พ.อ., "การตั้งหน่วยกิจการพลเรือนสนับสนุนหน่วยทหารทางยุทธวิธีในกองทัพไทย", (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก, 2523), หน้า 60.

ที่ภาคต่าง ๆ จะมีลักษณะใกล้เคียงกับงานพัฒนาชุมชนของกองทัพบกที่ 1 จึงสามารถเป็นตัวอย่างให้เข้าใจงานพัฒนาชุมชนในระดับกองทัพบกต่าง ๆ ได้ ประการที่สองคือ กลุ่มประชากรในงานวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มประชากรที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่กองทัพบกที่ 1 ดังนั้น การศึกษางานพัฒนาชุมชนของกองทัพบกที่ 1 จึงจะช่วยเสริมความเข้าใจในการอภิปรายผลของการวิจัยด้วย

กองกิจการพลเรือนกองทัพบกที่ 1 ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2520 ตามคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ 31/20 เรื่อง แยกครากองทัพบก 2513 ครั้งที่ 11 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2520 โดยเริ่มมาจากการจัดฝ่ายอำนวยการฝ่ายกิจการพลเรือนขึ้นในกองทัพบกขึ้นเมื่อ พ.ศ.2515 ก่อน จนกระทั่งคณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองทัพบกขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติตามที่คณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติเสนอมา ดังนั้น กองทัพบกจึงได้มีคำสั่งที่ 31/20 ดังกล่าว กำหนดให้ตั้งกองกิจการพลเรือนขึ้นในกองบัญชาการกองทัพบกแต่ละภาคขึ้น

กองกิจการพลเรือนกองทัพบกที่ 1 มีภารกิจในการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการด้านกิจการพลเรือนเพื่อให้สำเร็จภารกิจของกองทัพบกที่ 1 ทั้งในภารกิจป้องกันประเทศ ภารกิจในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ และภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ³⁹

การดำเนินงานของกองกิจการพลเรือนกองทัพบกที่ 1 นั้น ดำเนินงานแบบผสมผสานในลักษณะการต่อสู้แบบเบ็ดเสร็จ งานที่ปฏิบัติอยู่แยกประเภทได้ดังนี้คือ การปฏิบัติการจิตวิทยาและการช่วยเหลือประชาชน การประชาสัมพันธ์ การศึกษาอบรมเพื่อความมั่นคง การจัดตั้งและการนำมวลชน และการพัฒนาเพื่อความมั่นคง

³⁹กองทัพบกที่ 1, กิจการพลเรือน, (กรุงเทพมหานคร : กองทัพบกที่ 1, บบป.), หน้า 3.

การปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) หมายถึง การดำเนินการตามแผนทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยาและทางทหาร ที่มุ่งกระทำต่อกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดเพื่อก่อให้เกิดความคิด ความเชื่อ และการกระทำที่ส่งเสริม เกื้อกูลต่อการปฏิบัติการกิจของฝ่ายรัฐบาล วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการจิตวิทยาเป็นการดำเนินการที่มุ่งจะส่งเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ และความสามัคคีของฝ่ายรัฐบาล มุ่งบั่นทอนหรือทำลายขวัญ กำลังใจ และความเป็นปึกแผ่นของฝ่ายตรงข้าม มุ่งที่จะก่อให้เกิดการปฏิบัติที่จะรบกวนขัดขวางและบั่นทอนการปฏิบัติของฝ่ายข้าศึก ตลอดจนการต่อต้านและตอบโต้การปฏิบัติการจิตวิทยาของฝ่ายศัตรู⁴⁰ การปฏิบัติการจิตวิทยานั้น ใช้วิธีการช่วยเหลือประชาชนทุกรูปแบบ กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติงานในลักษณะของการสังคมสงเคราะห์นั่นเอง ตัวอย่างการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนเพื่อการปฏิบัติการจิตวิทยาที่กองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 ปฏิบัติในปี พ.ศ. 2527 คือ การช่วยเหลือประชาชนตามแนวชายแดนตามโครงการขององค์การอาหารโลก โครงการอาหารกลางวันเด็กนักเรียน และการประสานงานกับภาคเอกชนในการช่วยเหลือประชาชนยากจนในชนบท เป็นต้น⁴¹ การช่วยเหลือประชาชนตามแผนงานการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ของหน่วยปฏิบัติการจิตวิทยาเป็นโครงการระยะสั้นเพื่อให้เกิดผลบังคับต่อเป้าหมายทางยุทธวิธีเท่านั้น ส่วนการช่วยเหลือประชาชนในระยะยาวในระดับยุทธศาสตร์เป็นภารกิจของแผนกพัฒนาเพื่อความมั่นคง⁴² ซึ่งจะได้นำกล่าวต่อไปในเรื่องการพัฒนาเพื่อความมั่นคง

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การดำเนินการทั้งปวงเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนด้วยการก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง จนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและสนับสนุนการปฏิบัติของฝ่ายรัฐบาล⁴³ งานการประชาสัมพันธ์ของกองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 ได้แก่ การ

⁴⁰โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, "หน้าที่การจักและการดำเนินงานของ สธ.5", (พิมพ์คัด), หน้า 3,

⁴¹กองทัพภาคที่ 1, กิจการพลเรือน, หน้า 25.

⁴²เรื่องเดียวกัน.

⁴³โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, "หน้าที่การจักและการดำเนินงานของ สธ.5", (พิมพ์คัด), หน้า 4.

ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับผลงานในการปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยโดยยึดถือระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการประชาสัมพันธ์ พ.ศ.2522 และระเบียบกองทัพบกว่าด้วยการให้ข่าวสาร พ.ศ.2522 โดยใช้สื่อการประชาสัมพันธ์ทุกประเภททั้งทางบุคคล ทางสิ่งพิมพ์ ทางเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ การจักษุทรรศการและอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ข่าวสารข้อเท็จจริงให้แก่ ทหารและประชาชน รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน⁴⁴ งานการประชาสัมพันธ์ของกองกิจการพลเรือน กองทัพบกที่ 1 ปฏิบัติและเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายก็คือ การจักษุทรรศการสนทนาปัญหาบ้านเมืองโดย แพทย์ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 และช่อง 7 ในวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 20.45 น. ใช้เวลา 1 ชั่วโมง รายการนี้โคจรทอดเสียงทางสถานีวิทยุในเครือข่ายกองทัพบกทุกสถานี รายการนี้ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการต่าง ๆ มาร่วมรายการ ซึ่งจะเป็นการสนทนากันในปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการทหาร วัตถุประสงค์ของรายการสนทนาปัญหาบ้านเมืองก็คือ การให้ข่าวสารความรู้และชี้แจงสถานการณ์บ้านเมืองแก่ประชาชนในปัญหาต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเป็นส่วนใหญ่⁴⁵ รายการสนทนาปัญหาบ้านเมืองเป็นรายการที่มีสาระและให้ประโยชน์ต่อประชาชน แต่ประชาชนอาจจะไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควรทั้งนี้เพราะรูปแบบของ รายการที่เหมือนกันทุกครั้ง รวมทั้งการดำเนินรายการไม่เร้าความสนใจเท่าที่ควร

การศึกษาอบรมเพื่อความมั่นคง การจัดตั้งและการนำมวลชน เป็นงานในด้านการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งหมายถึง การเสริมสร้างความรู้ คุณธรรม และการประพฤติปฏิบัติของกำลังพลให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของสถาบันของประเทศและเกิดกำลังใจที่จะทำการต่อสู้เพื่อปกป้องสถาบันเหล่านั้นจากการบ่อนทำลายและจากการรุกรานของฝ่ายตรงข้าม⁴⁶ แต่การศึกษาอบรมเพื่อความมั่นคงของกองกิจการพลเรือนกองทัพบกที่ 1 ได้ขยายขอบเขตจากกำลังพลไปสู่เจ้าหน้าที่รัฐ รัฐวิสาหกิจ พ่อค้า ประชาชน และนักเรียนนักศึกษา การจัดการศึกษาอบรมเพื่อ

⁴⁴ กองทัพบกที่ 1, กิจการพลเรือน, หน้า 26 - 32.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁶ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, "หน้าที่การจัดและการดำเนินงานของ สธ.5"

(พิมพ์ผิด), หน้า 5.

ความมั่นคงนี้ของกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 จัดไว้หลายโครงการด้วยกันดังนี้

1. โครงการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองในหน่วยทหารของกองทัพภาคที่ 1 และข้าราชการพลเรือนกลาโหม โดยมีวัตถุประสงค์ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของทหารที่จะต้องปฏิบัติงานการเมืองควบคู่กับการปฏิบัติทางทหาร
2. โครงการอบรมการรักษาความมั่นคงภายในเร่ร่อน เป็นโครงการที่เปิดการอบรมให้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ พ่อค้า นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป
3. โครงการอบรมความรู้ความมั่นคงของชาติให้แก่เยาวชนในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา โครงการนี้เป็น การปฏิบัติตามแผนรุดทางการเมือง ซึ่งให้กำหนดแนวทางในการดำเนินการต่อบุคคลกลุ่มต่าง ๆ อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองสูงและถูกเป็นเป้าหมายของฝ่ายตรงข้ามที่ใช้เป็นแนวร่วมพื้นฐานเสมอมา จึงจำเป็นต้องช่วงชิงการนำการเคลื่อนไหวในกลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา เพราะเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งจะไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา อีกส่วนหนึ่งจะออกไปประกอบอาชีพทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน ดังนั้นหากเยาวชนเหล่านี้ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารบ้านเมือง อุดมการณ์การเมือง การปกครอง และบทบาทในการดำเนินชีวิตตนเองแล้ว จะมีส่วนสำคัญยิ่งในการช่วยจรรโลงสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดบทบาทของตนเองในการแสดงออกขณะศึกษาในระดับอุดมศึกษา และแนวทางการดำรงชีพที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหของชาติ ในการดำเนินการนั้น กองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 จะจัดวิทยากร ไปบรรยายพร้อมทั้งใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบ ตามสถาบันเป้าหมาย หัวข้อที่บรรยายเป็นเรื่องสถานการณ์บ้านเมือง อุดมการณ์ประชาธิปไตย และบทบาทของเยาวชนในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ บางครั้งมีการแสดงดนตรีประกอบวีวีว. หลังจากดำเนินการดังกล่าวแล้วจะจัดให้มีกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น การประกวดเรียงความ การประกวดการพูดในที่ชุมชน เพื่อให้เยาวชนได้แสดงออกบ้าง ⁴⁷

⁴⁷ กองทัพภาคที่ 1, กิจการพลเรือน, หน้า 71.

ส่วนการจัดตั้งและการนำมวลชนเป็นโครงการต่อเนื่องจากการศึกษาอบรมเพื่อความมั่นคง โดยหลังจากได้ให้การศึกษามาก่อนแล้ว ก็จะดำเนินการสร้างพลังมวลชนด้วยการปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การสร้างความสามัคคีเพื่อพัฒนาโครงสร้างของสังคมไทยให้เป็นฐานรองรับการพัฒนาสังคมประชาธิปไตย และร่วมกันแก้ปัญหาของประเทศชาติตามวิถีทางประชาธิปไตย เป็นการรวมพลังในการขจัดอำนาจมืด อิทธิพลท้องถิ่นอันเป็นเงื่อนไขสงครามที่นำความทุกข์ยากมาสู่ประชาชนทั่วไป พร้อมทั้งฝึกกำลังและเสริมขีดความสามารถให้สามารถสนับสนุนหน่วยทหารในการปฏิบัติการกิจ โครงการจัดตั้งและการนำมวลชนที่กองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 ปฏิบัติอยู่มีอยู่ 2 โครงการ คือ โครงการไทยอาสาป้องกันชาติ และโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ โครงการไทยอาสาป้องกันชาตินั้นเป็นโครงการเพื่อกลุ่มราษฎรอาสาสมัครตามท้องถิ่นต่าง ๆ โดยทางกองทัพภาคที่ 1 จะจัดหลักสูตรฝึกและอบรมขึ้น เพื่อจัดตั้งกลุ่มราษฎรมีหลังต่อตามและป้องกันบรรเทาภัยพิบัติและก่อความไม่สงบทุกรูปแบบ ตลอดจนร่วมกันอาสาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในทุกด้าน ส่วนโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับโครงการไทยอาสาป้องกันชาติ เพียงแต่มีเป้าหมายให้ทหารกองทุนเป็นแกนนำของหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างเป็นกิจลักษณะและเป็นระเบียบแบบแผนยิ่งขึ้น ให้ทหารกองทุนเป็นแกนนำในการพัฒนาอาชีพและยกระดับของชุมชนในหมู่บ้านให้สูงขึ้น เสริมสร้างระเบียบวินัย ความสามัคคี และปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่วนในด้านอาหารนั้นก็เพื่อให้ทหารกองทุนและทหารกองเกินผนึกรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน เป็นกำลังรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น สนับสนุนการให้ข่าวในพื้นที่แก่หน่วยทหารและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง⁴⁸

การพัฒนาเพื่อความมั่นคง งานการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของกองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 เป็นงานการช่วยเหลือประชาชนในระยะยาวในระยะยุทธศาสตร์ โครงการของหน่วยการพัฒนาเพื่อความมั่นคงแบ่งเป็น 4 ประเภทใหญ่ดังนี้

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน.

1. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา และไทย - พม่า
3. โครงการก่อสร้างเส้นทางเพื่อความมั่นคง
4. โครงการชุดคลองชลประทาน
5. โครงการพัฒนาชุมชนแออัด
6. โครงการอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง⁴⁹

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการปฏิบัติงานของ โครงการต่าง ๆ จะพบว่าโครงการที่นำหลักการ พัฒนาชุมชนมาประยุกต์ใช้มี 3 โครงการคือ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการ หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา และไทย - พม่า และโครงการอาสาพัฒนาป้องกัน ตนเอง

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวฯ ทรงดำริขึ้น และมอบหมายให้หน่วยราชการต่าง ๆ รับผิดชอบดำเนินการ การพัฒนาเพื่อความ มั่นคงตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 มีลักษณะเป็น การปฏิบัติงานที่ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหลายหน่วยงานเช่น กรมการพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น การปฏิบัติงานจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามความจำเป็นและสิ่ง แวดล้อมในพื้นที่ จากการศึกษาโครงการต่าง ๆ พอจะสรุปลักษณะการปฏิบัติงานได้ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน
2. การจัดสรรที่ทำกินและที่อยู่อาศัย
3. การพัฒนาระบบสหกรณ์
4. การพัฒนาจิตใจ โดยใช้ขบวนการจัดตั้งไทยอาสาป้องกันชาติ และขบวนการจัด ตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง
5. การพัฒนาอาชีพ ทั้งด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการเกษตร

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน.

6. การพัฒนาสาธารณูปโภค และบริการชุมชนอื่น ๆ เช่นการสร้างโรงเรียน การสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การผลิตไฟฟ้าด้วยพลังน้ำจากอ่างเก็บน้ำ การสร้างประปาหมู่บ้าน เป็นต้น

โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา และไทย - พม่า เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรไทยที่ประสบภัยและได้รับผลกระทบจากการสู้รบในบริเวณชายแดน และการอพยพของชาวกัมพูชาเข้ามาในประเทศไทย การจัดตั้งหมู่บ้านไคนาระบบ 3 ระบบมารวมกัน ได้แก่ ระบบประชากร ระบบป้องกัน และระบบการพัฒนา

ระบบประชากร หมายถึง การรวบรวมราษฎรที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่ล่อแหลมต่ออันตรายบริเวณชายแดนมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ใกล้กับหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่เดิม หรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีอยู่แล้ว

ระบบป้องกัน ได้แก่ การจัดให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถป้องกันตนเองและหมู่บ้านจากภัยของฝ่ายตรงข้ามได้ในขั้นต้น

ระบบพัฒนา ได้แก่ การช่วยเหลือราษฎรใหม่ที่อยู่อาศัยและที่ทำกินเป็นของตนเอง ยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การเกษตรและสหกรณ์ การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนการอนามัย และการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้

โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงให้ประชาชนอยู่ดีกินดี และมีการดำรงชีวิตอยู่ในหมู่บ้านอย่างสงบ ปลอดภัย โดยความร่วมมือและประสานงานระหว่างราษฎรกับรัฐบาลอย่างใกล้ชิด โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองประกอบด้วยงานสำคัญ 2 ประการคือ การพัฒนาบริการชุมชน และการรักษาความปลอดภัย

การพัฒนาบริการ หมายถึง การรวมกิจกรรมในการพัฒนาบริการสาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมอาชีพราษฎร ฝึกให้ราษฎรเข้าร่วมกิจกรรมปกครองท้องถิ่น การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในหมู่บ้านของตนให้มีการกินดีอยู่ดียิ่งขึ้น

การรักษาความปลอดภัย หมายถึง การฝึกให้ราษฎรมีความรู้ควยการใช้อาวุธและ
การเมือง เพื่อให้รู้จักป้องกันหมู่บ้านของตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งทหารและตำรวจเสมอไป

ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นที่ 1 การคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย

ขั้นที่ 2 การสืบสภาพหมู่บ้าน เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานของหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 การดำเนินการจิตวิทยา เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและสนับสนุนโครงการ

ขั้นที่ 4 การทำลายโครงสร้าง เป็นการดำเนินงานเพื่อทำลายโครงสร้างของฝ่าย

ตรงข้าม ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การอบรมหลักสูตรประชาธิปไตยพื้นฐาน

ขั้นที่ 5 ขั้นการอบรมอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง โดยการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน แล้วอบรมชี้แจงให้ทราบถึงหน้าที่

ขั้นที่ 6 ขั้นการจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองประกาศเป็นหมู่บ้าน อพป.
ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 เพื่อพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการ โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่ปรึกษา 50

จากการศึกษางานการพัฒนาชุมชนของกองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ 1 ทำให้รู้และ
เข้าใจว่าเป็นงานซึ่งละเอียดอ่อนและไม่ใช่งานซึ่งจะปฏิบัติอย่างผิวเผิน โดยผู้ที่ไม่มีความรู้และความ
เข้าใจ เพราะเป็นงานซึ่งจะต้องใช้ทั้งหลักการพัฒนาวัตถุและการพัฒนาจิตใจมาใช้ควบคู่กันไป งาน
พัฒนาชุมชนโดยทั่วไปผู้ปฏิบัติจะต้องพบกับปัญหาหลักประการหนึ่งคือ ความไม่กระตือรือล้นที่จะร่วมมือ
ของประชาชน ซึ่งผู้ปฏิบัติจำเป็นจะต้องใช้เทคนิควิธีในการกระตุ้น ชี้แนะ ให้ประชาชนเกิดความ
ปรารถนาที่จะร่วมมือกันยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของตนและชุมชนให้ดีขึ้น โดยการแก้ไขปัญหาลึก
คือ ปัญหาความยากจนปัญหาการศึกษาและปัญหาการอนามัย แต่ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน
ของทหารนั้นนอกจากปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากตัวราษฎรในพื้นที่เองแล้ว ยังมีปัญหาหลักที่สำคัญ

50 ปค. 116 - 1, "โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง" (กรุงเทพมหานคร : มพท. มปป.)

ปัญหาเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้มาตั้งขบวนการชกโยกกวานให้ประชาชนต่อต้านรัฐบาลและหันมาฝากใจในลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้นการปฏิบัติการพัฒนาชุมชนของทหารจึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทั้งทางยุทธการและการพัฒนาชุมชน งานจึงจะบรรลุเป้าหมายได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาความเป็นมาของการพัฒนาชุมชนของทหาร หน่วยงานที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหาร ตลอดจนลักษณะการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหาร แล้วจะพบว่าภารกิจการพัฒนาชุมชนของทหารซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นภารกิจซึ่งต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทั้งทางด้านยุทธการทางทหารและความรู้ในหลักการพัฒนาชุมชน โรงเรียนนายร้อย จปร. เป็นสถานการศึกษาของรัฐบาลที่มีหน้าที่ผลิตนายทหารหลักให้แก่กองทัพกึ่งสมควรถ้าจะได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับภารกิจดังกล่าว ซึ่งการจะปรับปรุงระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยให้ข้อมูลที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า แม้โรงเรียนนายร้อย จปร. จะได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทางวิชาการเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจพัฒนาประเทศ แต่การปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นการปรับปรุงโดยการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้อาจการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย จปร. มีน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยของพลเรือน เหตุผลประการสำคัญประการหนึ่งก็คือ โรงเรียนนายร้อย จปร. เป็นส่วนราชการทหารซึ่งการหาข้อมูลย่อมจะเป็นเรื่องยากในระยะหลังตั้งแต่ พ.ศ. 2515 เป็นต้นมาพอจะมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนนายร้อย จปร. ที่วิจัยโดยพลเรือนอยู่บ้าง แต่เป็นงานวิจัยในเชิงการวิเคราะห์ความคิดเห็นหรือความสำนึกทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบปัญหาว่าเหตุใดทหารจึงเข้ามามีบทบาทในคานการปกครองประเทศอยู่อย่างต่อเนื่อง

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียนนายร้อย จปร. ที่วิจัยโดยทหารนั้น ในสถานการศึกษาระดับโรงเรียนเสนาธิการทหารบกและวิทยาลัยการทัพบกมีดังนี้คือ

1. การวิจัยเรื่อง "วิเคราะห์เอกลักษณ์ของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า" โดย พ.ศ. พิชัย ภูภิรมย์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ก. นายทหารปกครองควรมีการคัดเลือกเฉพาะบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะ มีความรู้ ความสามารถและประวัติดีเด่นมาเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนนายร้อย

ข. เอกลักษณะของนักเรียนนายร้อยที่เคยมีมาในอดีตขาดหายไปหลายประการ เช่น ลักษณะที่องอาจผึ่งผาย ความเป็นสุภาพบุรุษ ความมีวินัย ตลอดจนระบบอาวุโส⁵¹

2. การวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า" โดย พ.ศ. สุรินทร์ พิกุลทอง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 1, 3, 4 และ 5 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะในระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย จปร. ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะทั้ง 2 ดังกล่าว จึงได้ปลูกฝังลักษณะเหล่านี้ให้เต็มพูนยิ่งขึ้น โดยการฝึกปฏิบัติหน้าที่ผู้นำหน่วย ฝึกให้มีความรับผิดชอบ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คุณลักษณะทั้งสองประการของนักเรียนนายร้อยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก⁵²

3. การวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมกับความประพฤติของนักเรียนนายร้อย" โดย ร.อ. รังสิต สุกเวชัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ก. นักเรียนที่มีการศึกษาอ่อนจะมีความประพฤติต่ำไปด้วย

ข. พื้นฐานอาชีพของบิดามีส่วนสัมพันธ์กับความประพฤติของนักเรียนนายร้อยเล็กน้อย ความอบอุ่นในครอบครัวมีผลต่อความประพฤติของนักเรียนนายร้อยมากที่สุด แต่นักเรียนนายร้อยที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตกลับมีความประพฤติอยู่ในเกณฑ์ดี

ค. นักเรียนนายร้อยเคยผ่านเพศสัมพันธ์มาแล้วร้อยละ 90

ง. นายทหารปกครองมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับความประพฤติของนักเรียนนายร้อย

⁵¹ พิชัย ภูริรัมย์, พ.ศ., "วิเคราะห์เอกลักษณ์ของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า" (วิทยานิพนธ์ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2523).

⁵² สุรินทร์ พิกุลทอง, พ.ศ., "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า" (วิทยานิพนธ์ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2523).

แต่คุณสมบัติของนายทหารปกครองยังไม่สมบูรณ์และความใกล้ชิดระหว่างนายทหารปกครองและนักเรียนนายร้อยยังไม่เพียงพอ

จ. สถานที่ตั้งโรงเรียนนายร้อย จปร. อยู่ใจกลางพระนครท่ามกลางสถานเจริญรมย์ เป็นปัจจัยให้นักเรียนนายร้อยประพฤติตัวบกพร่อง⁵³

4. การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ขวัญนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปีการศึกษา 2523" โดย พ.ศ. วิชิต ฐานพงษ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านการปกครอง นายทหารปกครองจะต้องให้ความใกล้ชิดกับนักเรียนนายร้อย ความใกล้ชิดหมายถึง การเข้าใจนักเรียนนายร้อย การปกครองจะต้องดำเนินสายกลาง การคัดเลือกนายทหารปกครองระดับผู้บังคับหมวดและผู้บังคับกองร้อย จะต้องพิจารณาอย่างละเอียด

5. วิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า" โดย พ.อ. สนิท ศรีศิริ สรุปว่า การพัฒนาโรงเรียนนายร้อย จปร. ควรจะต้องพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

ก. ให้โรงเรียนนายร้อย จปร. เป็นหน่วยในโครงการรับความช่วยเหลือทางวิชาการ
ข. ไม่ควรบรรจุหลักสูตรพิเศษใด ๆ ในการศึกษาวิชาทหารเพราะจะทำให้ลดเวลาการฝึกของนักเรียนลง

ค. ผู้บังคับบัญชาไม่ควรเกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะจะทำให้ลดความสนใจทางการทหารลง

ง. ไม่ควรเร่งรัดให้นักเรียนนายร้อยสำเร็จการศึกษาาก่อนกำหนด หากมีความจำเป็นควรจัดหากำลังพลด้านอื่นเสริม

จ. ควรบรรจุนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนทหารเวสต์ปอยต์ ให้มาทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชาและอาจารย์ในโรงเรียนนายร้อย จปร.

ฉ. พัฒนาด้านอาคารและการจัดห้องเรียนไม่ให้เกินห้องละ 40 คน⁵⁴

⁵³ รังสิต สุกเวชัย, ร.อ., "อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมกับความประพฤติของนักเรียนนายร้อย" (วิทยานิพนธ์ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2522).

⁵⁴ สนิท ศรีศิริ, พ.อ., "การพัฒนาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า" (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก, 2517).

งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าความมุ่งหมายส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ระบบ
 ผูกอบรมคุณลักษณะทหารและการบังคับบัญชา ทั้งนี้เพราะนายทหารที่ศึกษาต่อในโรงเรียนเสนา
 ธิการทหารบกและวิทยาลัยการทัพบกเป็นนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อย
 จปร. การเลือกนักท้าววิจัยจึงเน้นไปในระบบการปกครองและระบบการผูกอบรมคุณลักษณะทหาร
 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบดังกล่าวที่ได้รับจากโรงเรียนนายร้อย จปร. มีอิทธิพลทางความคิดต่อ
 นายทหารเหล่านี้มากกว่าอิทธิพลทางด้านการศึกษาทางวิชาการ งานวิจัยด้านระบบการศึกษา
 ทางวิชาการในโรงเรียนเสนาธิการและวิทยาลัยการทัพบกจึงยังไม่มีผู้ดำเนินการ ปัจจุบันนี้
 งานวิจัยในสถาบันการทหารจะเน้นไปในปัญหาทางานกิจการพลเรือนและนโยบายการใช้กำลังทหาร
 ในการพัฒนาประเทศ แต่ปัญหาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย
 จปร. กับภารกิจของทหารในการพัฒนาประเทศยังไม่มีผู้ทำการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำปัญหา
 ดังกล่าวมาศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย